EAN '94

32th Conference of Experimental Stress Analysis
32. konference o experimentální analýze napětí
30. 5. - 2. 6. 1994 VŠST Liberec Czech Republic

NONLINEAR DEPENDENCE ON TENSION AND DEFORMATION

NELINEÁRNA ZÁVISLOSŤ MEDZI NAPÄTÍM A PRETVORENÍM

Hroncová Z.

In the paper the autor presents the results of the tests of reinforced concrete beams. Nonlinear dependence between stress and deflection was derived. The method of the partial results by using of non-dimensional arguments was applied.

ÚVOD

Príspevok ukazuje možnosť využitia merania pomerného pretvorenia betónu ε_b na získanie nelineárnej závislosti medzi napätím a pretvorením. Získané závislosti sa využijú na určovanie vnútorných silových veličín prierezu železobetónového nosníka namáhaného ohybovým momentom. Príspevok naväzuje na [1] a [2].

1. EXPERIMENT

Majme vyrobený železobetónový nosník obdĺžnikového prierezu rozpätia l podľa obr. 1, ktorý zaťažujeme dvoma osamelými bremenami až do porušenia .

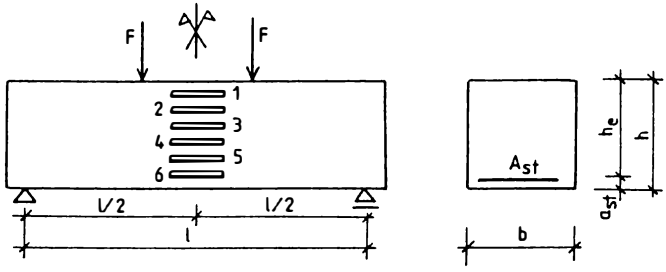

obr. 1

V prierezu uprostred nosníka v bodoch 1,2 ... až 6 sledujme v jednotlivých fázach zaťaženia tenzometrami zmeny pomerného pretvorenia betónu ε_b a v mieste betonárskej výstuže tiež pomerné pretvorenie výstuže ε_s. Spracovanie získaných veličín uvádzame v ďalšej časti príspevku.

2. SPRACOVANIE NAMERANÝCH HODNÔT ε_b,ε_s ZÍSKANÝCH EXPERIMENTOM

2.1 Vyrovnanie nameraných hodnôt ε_b a ε_s

Z hodnotenia výsledkov sa potvrdila vhodnosť náhradnej krivky pre vyrovnanie hodnôt ε_b (ε_s) v nasledovnom obecnom tvare:

$$\varepsilon_b = A \cdot F^x \tag{1}$$

kde ε_b (ε_s) je sledovaná veličina pomerného pretvorenia betónu (výstuže), A je konštanta, F je zaťažovacia sila, x je exponent získaný aproximáciou.

O vhodnosti náhradnej krivky vždy rozhodne index korelácie.

2.2 Pomerné pretvorenie betónu sledované v horných tlačených vláknach

Na získanie uvedenej závislosti využijeme metódu čiastkových výsledkov, ktorá na vyjadrenie matematickej empirickej závislosti využíva bezrozmerové argumenty (BA).

Sledovaná veličina ε_b je priamo bezrozmerovou veličinou; označme ju písmenom π_0. Keďže ε_b sledujeme v rôznych fázach zaťažovacieho momentu M, označme písmenom π_1 BA v ktorom ohybový moment M vystupuje ako reprezentant. Bezrozmerový argument podľa [1] má nasledovný obecný tvar:

$$\pi_1 = \left(\frac{M}{h^3 E_b}\right) \tag{2}$$

kde M je zaťažovací moment, h je výška nosníka, E_b je modul pružnosti betónu.

Metódou čiastkových výsledkov dostaneme pre ε_b obecnú závislosť v tvare:

$$\pi_0 = \Phi(\pi_1) \Rightarrow \pi_0 = \varepsilon_b = A\left(\frac{M}{h^3 E_b}\right)^a, \tag{3}$$

kde A je konštanta, a je exponent - obe veličiny sú získané aproximáciou, ostatné veličiny ako vo výraze (2).

V ostatných bodoch, rozmiestnených po výške prierezu nosníka závislosť ε_b získame obdobným spôsobom, čo možno vyjadriť v obecnom tvare:

$$\varepsilon_{bi} = A_i\left(\frac{M}{h^3 E_b}\right)^{a_i}, \tag{4}$$

pričom i vyjadruje index sledovaného bodu prierezu nosníka.

Získaný priebeh ε_b, po výške prierezu železobetónového nosníka, má nelineárny priebeh podľa obr. 2.

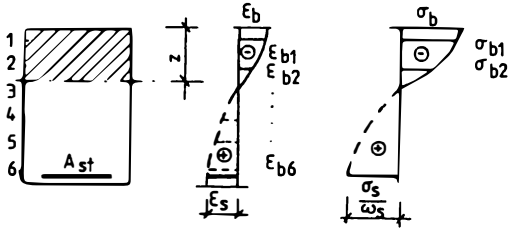

obr. 2

Z hodnotenia série nosníkov sa pre ε_b ,sledované po výške prierezu, ukázala vhodná náhradná krivka v obecnom tvare:

$$\varepsilon_b = a_0 + a_1 z_i + a_2 z_i^3 \ , \qquad (5)$$

kde a_0, a_1, a_2 sú konštanty získané aproximáciou, z_i je vzdialenosť jednotlivých bodov od horného tlačeného okraja betónu.

2.3 Závislosť napätie - deformácia

Keďže napätie σ_b priamo nemeriame, na jeho vyjadrenie využijeme závislosť z teórie pružnosti, v ktorom opäť vystupuje ohybový moment, ktorý je meniacou veličinou, tj. reprezentantom. BA má nasledovný tvar:

$$\pi_2 = \left(\frac{M}{I_{iz}} . z \frac{1}{E_b}\right) = \left(\frac{\sigma_b}{E_b}\right), \qquad (6)$$

kde I_{iz} je moment zotrvačnosti náhradnej ideálnej plochy ideálneho prierezu (osový kvadratický moment), z je vzdialenosť neutrálnej osi od tlačeného okraja betónu, ostatné veličiny ako u výrazu (2).

S využitím závislosti (3) a (6) môžeme ε_b vyjadriť nasledovnou závislosťou:

$$\varepsilon_b = A \left(\frac{M}{h^3 E_b}\right)^a = A_1 \left(\frac{M}{I_{iz}} z . \frac{1}{E_b}\right)^a = A_1 \left(\frac{\sigma_b}{E_b}\right)^a \qquad (7)$$

Z výrazu (7) dostáváme výsledný vzťah pre vyjadrenie závislosti medzi napätím a pomerným pretvorením:

$$\sigma_b = E_b \sqrt[a]{\frac{\varepsilon_b}{A_1}} \qquad (8)$$

Treba však poznamenať, že závislosť (3) resp. (7) je podľa [3] zhora obmedzená podmienkou spoľahlivosti

$$\varepsilon_b = \leq \varepsilon_{bm} = 2{,}5 \ . \ 10^{-3} \ [-] \ . \qquad (9)$$

2.4 Závislosť napätie - deformácia v mieste betonárskej výstuže

Závislosť pomerného pretvorenia výstuže v jednotlivých zaťažovacích fázach možno vyjadriť obecnou závislosťou:

$$\varepsilon_s = A_s (\pi_3)^{m_1} = A_s \left(\frac{\sigma_s}{E_s}\right)^{m_1}, \qquad (10)$$

kde A_s je konštanta, m_A exponent získaný aproximáciou.

Platnosť výrazu (10) je podľa [3] opäť zhora obmedzená podmienkou spoľahlivosti ohýbaného železobetónového prierezu.

$$\varepsilon_s \leq \varepsilon_{s,m} = 0{,}010 \ [-] \ . \qquad (11)$$

Z výrazu (10) osamostatnením σ_s dostaneme výslednú závislosť pre sledované napätie σ_s :

$$\sigma_s = E_s \sqrt[m_1]{\frac{\varepsilon_s}{A_s}} . \qquad (12)$$

Priebeh napätí σ_b a σ_s je vykreslený na obr. 2.

3. VÝPOČET VNÚTORNÝCH SILOVÝCH VELIČÍN A MOMENTOV ODPOVEDAJÚCIM NAMERANÝM PRETVORENIAM

Sila v betóne: $N_b = \int_0^z \sigma_b(z) \, b.dz$ (13)

Sila vo výstuži: $N_{st} = \sigma_s \ . \ A_{st}$ (14)

Správnosť získaných výsledkov overíme podmienkami:

$$N_b = N_s \; ; \qquad M = M_d \; ; \tag{15}$$

kde N_b (N_s) sú vnútorné sily betónu (vo výstuži), M je ohybový moment vnútorných síl ($M = N_b \cdot z = N_s \cdot z$); M_d je ohybový moment odpovedajúci sledovanému skúšobnému zaťaženiu.

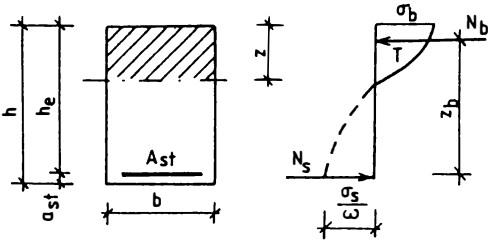

obr. 3

4. ZÁVER

Výsledky získané na nosníkoch potvrdili vhodnosť použitého spôsobu spracovania nameraných veličín.

Metodika umožňuje spočítať pre ľubovoľné zaťaženie (v rozsahu sledovanom experimentom) rozhodujúce parametre: pomerné pretvorenie betónu, výstuže, s ktorými podľa teórie medzných stavov podľa [3] vstupujeme do podmienky spoľahlivosti (vzťahy (9),(11)).

Musíme však poznamenať, že prierez namáhaný ohybovým momentom spĺňa podmienky spoľahlivosti, ak sú súčasne splnené i obmedzujúce podmienky t.j.:

$$|\omega| \le \omega_{lim} \; ; \; |M_d| \le M_m ; \; w \le w_{lim} \quad , \tag{16}$$

kde je ω (ω_{lim}) je hodnota (medzná) pretvorenia, M_d je moment od skúšobného zaťaženia, M_m je moment na medzi porušenia prierezu, w je šírka trhlín kolmá k ose povrchu, w_{lim} je medzná šírka trhliny.

POUŽITÁ LITERATÚRA

[1] HRONCOVÁ,Z.- HARANT,M.: Vyhodnotenie experimentálnych dat pomerného pretvorenia betónu. Zborník prednášok EAN 92, ČVUT Praha 1992, str. 87-92

[2] HRONCOVÁ,Z.- HARANT,M.: Podiel veličín na pomernom pretvorení betónu vyplývajúceho z experimentu. Zborník prednášok EAN 1993, Měřín 1993, str. 123-126

[3] ČSN 73 1201/86a - Navrhování betonových konstrukcí

[4] JÍLEK,A.- GRENČÍK,L.- NOVÁK,V.: Betonové konstrukce I.díl. SNTL/ALFA Praha 1981

[5] SERVÍT,R.- DOLEŽALOVÁ,E.- CRHA,H.: Teória pružnosti a plasticity I. SNTL/ALFA Praha 1981

[6] HRONCOVÁ,Z.: Nelineárna aproximácia vzťahov medzi poľom napätí a poľom deformácie. Inžinierske stavby 3-1986, str. 149-155.

Zora Hroncová / Ing. CSc.
VŠDS, Stavebná fakulta, Moyzesova 20, 010 26 Žilina,
č.t. 21781/180, FAX 54384